

Türk Edebiyatında Milli Edebiyat Dönemi

Osman Öcal tarafından yazıldı.

Cuma, 01 Ağustos 2014 13:15 - Son Güncelleme Cuma, 01 Ağustos 2014 15:11

Osmanlı Devleti'nin son yılları siyasal, askeri, dinsel ve ekonomik sorunların yaşandığı bir dönemdir. Bu çalkantılı dönemden Türk aydın ve edebiyatçıları etkilenmemiş olamazdı. Çeşitli cereyanlar içerisinde Türkçülük akımı da dilde milliyetçilik olarak nitelendirebileceğimiz bir anlayışla kendini göstermiş, çekirdek kadrosunu Ali Canip, Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp gibi edebiyatçıların oluşturduğu milliyetçi bir çizgide yayın yapan Genç Kalemler dergisi, akabinde Yeni Lisan Hareketi, Türk Derneği, Türk Yurdu Cemiyeti, kuruluşunda büyük Türkçü Yusuf Akçura'nın da aktif rol aldığı Türk Ocağı gibi kuruluşlar çıkardıkları yayın organlarıyla Türk milliyetçiliği fikrinin ve Türkçü Turancı düşüncesinin yayılmasına öncülük etmişlerdir. Yönetimini on yedi yıl Akçura'nın yaptığı " Türk Yurdu Dergisi"ni örnek verebiliriz.

□□ Edebiyat çevresinde "Milli Edebiyat Dönemi" diye adlandırılan edebiyat akımı bu dönemde doğmuştur. 1911'de Selanik'te çıkarılan "Genç Kalemler" dergisinde Ömer Seyfettin'in " Yeni Lisan" adlı makaleleri yayımlanır. Birinci "Yeni Lisan" makalesini "Milli Edebiyat"ın bildirgesi olarak da kabul edebiliriz. Bu makalelerin yayımlanmasıyla "Milli Edebiyat" dediğimiz hareket başlamış olur. "Milli Edebiyat" terimi de ilk olarak bu dergide kullanılmıştır.

□□ Edebiyatın en önemli malzemesi dildir. Dolayısıyla bu hareketin önemseydiği en

önemli konu da dil olmuştur. Yani milli lisanın öne çıkarılması diğer taraftan da yeni bir edebiyat anlayışının ortaya konmasıdır.

□□ **XX. yüzyıl Türkçesi “Yeni Lisan” makalelerinin attığı temel üzerine inşa edilmiştir. Bu hareket aynı zamanda dil anlayışının yaygınlaşıp gelişebilmesi için edebiyatla ilgili görüşlerde ileri sürmüşlerdir.**

□□ **Bu görüşlerden birincisi: Birinci “Yeni Lisan” makalesinin dört ana temel üzerine kurulu olduğunu görürüz. Bunlardan birincisi durum tespitidir. Yani Türk dilinin ve edebiyatının geçmiş ile o andaki durumunun tespitidir ki; özetle, daha önce başlamış olan dilin yabancı sözcüklerden arındırılmasının Türkiye Türklerini yüzyılların kazanımlarından mahrum bırakacağı düşünülerek çok da doğru bulunmaz ve Türk diline girmiş Arapça ve Farsça sözlüklerden ziyade bu dillere ait kurallar öne çıkar. Edebiyatta ise Fars ve Fransız edebiyatı taklitçiliğinin mevcudiyeti üzerinde durulur. Millî edebiyatın kendi halkımızın anlayabildiği, toplum hayatımızı anlatan, kendi ahlak ve değer yargılarımıza uygun eserlerden meydana gelen bir edebiyat olabileceği vurgulanır.**

□□ **İkincisi: Yapılması ve yapılmaması gerekenlerdir. Yapılması gereken dilimizin Arapça ve Farsça kurallardan arındırılmasıdır. Yapılmaması gerekenler ise, Ömer Seyfettin dilde sadeleştirme çalışmalarına ilk etapta katılmış fakat aşırılığa kaçıldığını ve dilde tasfiyecilik yapıldığını düşünerek bu eylemden vazgeçilmesi gerektiği belirtmiştir. Diğer taraftan şiirde aruz ölçüsü yerine hece ölçüsünün geçmemesidir. Ancak daha sonra aruz ölçüsünün korunması yanlış bulunmuş ve milli veznimiz hece ölçüsüne dönüş yapılmıştır.**

XX. yüzyıl Türkçesinin temellerini atarken, Yeni Lisancılardan düştüğü bir diğer yanlış ise diğer Türk lehçelerinin dile sokulmamasıdır. Bu yanlıştan dönülmemiştir. Türkiye Türkçesini diğer Türk lehçelerinden gelecek sözcüklere kapalı tutma ya da böyle bir tavır sergileme yerine bunun tersini benimsemiş olsalardı büyük ihtimal bugün Türk lehçeleri arasında ortak bir yazı ve konuşma dili tesis etmek şimdikinden daha kolay olurdu.

Üçüncüsü: Gerekli olanların nasıl yapılacağıdır. Bu konuda özetle Arapça ve Farsça kaidelerle yapılan bütün tamlamalardan vazgeçilmesi ve yine Arapça Farsça ve diğer yabancı dillerden gelen edatların kullanılmaması ve yerine sadece Türkçe edatların kullanılmasıdır. Bunun içinde bu lisanla makaleler, şiirler, hikâyeler yazılmalı çeviriler yapılması gereklidir.

Dördüncüsü: Gerekenleri kimin ve ne için yapacağı: Yine özetle, “ Hiçbir ölü kendi mezarını kazmaz...” denilerek, bu işi eskimişlerin değil bugünkülerin yani gençlerin yapacağı belirtilir. Gençlerin “Bütün dünyaca siyasî ve içtimaî mevcudiyeti silinmek istenen bir milleti kurtarmak” görevini üstlenmek ve milli bir dil ve milli bir edebiyat düşüncesini gerçekleştirmek zorunluluğunda oldukları belirtilir.

1911 yılında yazılan “Yeni Lisan” makaleleri hakkında eleştiri yazıları da yazılmıştır. Fakat birçok edebiyatçı “Milli Edebiyat”ı benimsemiş ve yazdıkları eserlerle hem destek olmuş hem de Türk milliyetçiliğinin gelişmesine katkıda bulunmuşlardır.

□□ **Milli Edebiyat Akımına katkıda bulunan edebiyatçılarımız şiirde daha çok bireysel konulara, roman ve öyküde sosyal sorunlara eğilim gösterirken milli ruha hitap eden milliyetçilik düşüncesi, kurtuluş savaşı gibi konular işlenmiş, aşk bu dönem romanının ve hikâyesinin önemli teması olmuştur. Dil günlük konuşma dili olurken konular İstanbul dışına çıkarılmış Anadolu insanının değerleri göz önüne alınmıştır.**

□□ **Dilde sadeleşmeyi kabul edip öykü ve romanlarında Türkçeyi ustaca kullanan edebiyatçıların yanında sadece dilde sadeleşmeyle yetinmeyip Türkçülük akımına eserleriyle destek veren edebiyatçılarımız da vardır.**

□□ **Bu dönem edebiyatçılarından ve daha çok hikâyeleriyle tanıdığımız “Benim vatanımın sınırları Edirne'den başlayıp Hakkâri’de bitmez. Benim vatanımın sınırları Türkçe konuşulan yerde başlar Türkçe konuşulan yerde biter.” Sözlerinin sahibi Ömer Seyfettin sade bir dil kullanmış ve tarihteki kahramanlıklardan ve günlük yaşantılardan yararlanarak, o günün şartlarında mükemmel eserler vermiştir.**

□□ **Ayrıca Ömer Seyfettin ve Ali Canip Yöntem yayımladıkları makalelerle “Yeni Lisan”ın ve milli edebiyatın savunmasını yapmışlardır. Ali Canip Yöntem ‘Milli Edebiyat Meselesi’ ve “Cenab Beyle Münakaşalarım” adlı eserde bu makalelerini kitaplaştırmıştır.**

□□ Çıkarılan “Halka Doğru” dergisi özellikle halkın toplumsal seviyesine inmeyi amaç edinmiştir. Diğer taraftan İktidarda bulunan İttihat ve Terakki Cemiyetinin Milli Edebiyat akımı taraftarlarına destek olmasından dolayı akımın edebiyatçı çevresi de hızlı bir şekilde gelişmiştir. Türkçülük hareketinin önderi durumunda olan Ziya Gökalp hem yazıları hem de İstanbul Üniversitesinde verdiği sosyoloji dersleriyle aydın kesimi milliyetçiliğin ilkeleri konusunda aydınlatarak benimsetmiş hem de milli edebiyatın yaratılmasında etken olmuştur.

□□□ “Vatan ne Türkiye’dir Türklere, ne Türkistan”
□□ Vatan, büyük ve müebbet bir ülkedir: Turan”

□□ Mısralarının sahibi ve Ulu Başbuğumuz Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün □ “Benim vücudumun babası Ali Rıza Efendi, fikirlerimin babası ise Ziya Gökalp’tır” sözünün muhatabı, düşüncelerini millete yaymak için şiiri bir araç olarak görmüş ve sanatsal yönden güçlü eserler vermiştir. Şiirde hece ölçüsünü kullanmıştır. Türkçülük düşüncesini sistemleştiren Gökalp aynı zamanda bir sosyologdur. Günlük konuşma dili ile yazı dilini birleştirmiş ve eserlerinde bunu başarı ile uygulamıştır. İşlediği konular arasında İslamiyet öncesi dönem, yurt, millet, ahlak ve din konuları öne çıkmış ve bunları eğitici bir yaklaşımla işlemiştir.

□□ “Maksadı gitmektir birliğe doğru,

□□ Millî düşünceye dirliğe doğru.

Türk Edebiyatında Milli Edebiyat Dönemi

Osman Öcal tarafından yazıldı.

Cuma, 01 Ağustos 2014 13:15 - Son Güncelleme Cuma, 01 Ağustos 2014 15:11

□□ **Bilir bir gün millî irfan doğacak,**

□□ **Yeni Orhun, yeni Turfan doğacak.**

□□ **İçtimaî bir yurt, kavmî bir tarih**

□□ **Edecek Türklüğü taklitten tenzih.”**

□□ **Diyan Gökalp’ın Türkçülüğün Esasları adlı eseri adeta bir el kitabı olmuştur.**

□□ **Milli Edebiyat akımı temsilcilerinin gayretleri sayesinde, akıma taraftar olan bazı şairlerin milli edebiyat kavramını farklı yorumlayıp kendi yorumlarına göre yazmış olmaları ve her zaman Cenap Şahabettin, Süleyman Nazif, Ali Kemal gibi bazı yazarların şiddetle karşı koymalarına rağmen 1917’de kurulan Şairler Derneği’nde sadece konuşma dilinin ve hece vezninin kullanılmasında görüş birliğine varılmış ve konuşma dili edebiyat dili olarak yaygınlaştırılmıştır.**

□□ **Bu görüşün yayılıp yerleşmesinde hecenin beş şairi diye adlandırılan Halit Fahri Ozansoy, Enis Behiç Koryürek, Orhon Seyfi Orhon, Yusuf Ziya Ortaç ve Faruk Nafiz Çamlıbel büyük katkılarda bulunmuşlardır.**

□□□ Milli edebiyat dönemi şairlerine yukarıda adı zikredilenlerin dışında bazı örnekler daha verecek olursak: Mehmet Emin Yurdakul, İbrahim Alâaddin Gövsa, Kemalettin Kami, Mithat Cemal Kuntay, Ahmet Hamdi Tanpınar, Necmettin Halil Onan, Halide Nusret Zorlutuna, Ömer Bedrettin Uşaklı gibi şairleri sayabiliriz.

□□ Bu dönemde roman konuları İstanbul dışına çıkarılmıştır. Refik Hali Karay'ın "Memleket Hikâyeleri", Halide Edip'in "Yeni Turan ve Ateşten Gömlek" Ahmet Hikmet'in "Gönül Hanım", Yakup Kadri'nin "Yaban" gibi romanlarını örnek verebiliriz. Reşat Nuri Güntekin, Ömer Seyfettin, Aka Gündüz, Refik Halit Karay gibi yazarlarımızda dönemin hikâyecilerine örnek verilebilir.

□□ Teknik bakımdan zayıf, dil ve üslup bakımından başarılı olan tiyatro oyunları savaştan dolayı aralıklı olarak sürdürülse de İbnürrefik Ahmet Nuri, Musahipzade Celâl, Aka Gündüz, Reşat Nuri, Halit Fahri, Yusuf Ziya, Faruk Nafiz gibi edebiyatçılar da tiyatro dalında eserler vermişlerdir.

□□ Türk edebiyatı tarihi konusunda da verimli çalışmalara bu dönemde başlanmıştır. Türk edebiyatı destanlar çağından başlanarak o güne kadar olanı bir bütün halinde Fuat Köprülü tarafından belgelere dayanılarak ele alınmıştır. Ali Canip Yöntem edebiyat tarihi, Mithat Cemal monografik incelemeler yine Ömer Seyfettin, Ali Canip Yöntem, Hamdullah Suphi, Yakup Kadri, Raif Necdet kalem kavgası ve tenkit konularında öne çıkan yazarlar olmuşlardır.

